

Milyennek kell lenni egy igazi papnak?¹

Jelige: Tudományban, egyszerűségben s erényben tündökölj. (Jeremiás próféta.)

A mely szolgálatot vettél az úrtól, azt híven betöltsed. Kol. 4. 17.

Kedves afiai, szeretett öcsém és szolgatársam! Én e lélekemelő ünnepély alkalmával úgy érzem magamat, mint az a boldog örömapa, a ki kedves gyermekét nagy gonddal felnevelte, s végre megérte azt az édes örömet, hogy gyermeke kedve szerinti állásba jutott. Úgy képelem magam a mai napon, mint az a kertész, a ki egy gyümölcsfát éber gonddal ápolt s megérte azt az örömet, hogy élvezhette annak izletes gyümölcsét. Én is testvér bátyámnak a fiában, az én unokaöcsémbeu, a kit én tizenkét éven át, mint második apja, szerető gonddal felneveltem, s a kit ti elhivatok lelki pásztortoknak: élvezhetem fáradságomnak gyümölcsét.

Nekem az volt a hő vágyam, hogy pap lehessenek. Azt a pályát is választottam. Fel is vagyok szentelve; mert egyházi törvényeink szerint régebben minden tanárnak, egyszersmind felszentelt papnak is kellett lennie. Szerintem a papi pálya egyike a legfontosabbaknak a társadalmi életben. S a szerint, a mint egy pap égi s isteni küldetését elismeri s betölti állását: áldása vagy átka eklézsiájának. Igen! a papi pálya fontos a társadalmi életben; mert miveltségénél fogva összeköttetésben van az úri osztálylyal, állásánál fogva pedig a köznéppel; tehát mintegy összekötő kapocs a két osztály között. Pap nélkül nem lehetünk el. Életünknek minden fontosabb pillanatában jelen van. Bölesónket keresztelés alkalmával megáldja. Életünk legboldogabb pillanatában, menyegzőnk alkalmával házassági frigyünket megköti, s koporsónkat megszenteli az örökéletre, ő kísér ki a temetőbe.

¹ Beiktató beszéd. Elmondott Kis-Solymoson, 1904. jul. 31-én.

De a történelem tanúsága szerint is a papi állás volt a legfontosabb; mert már az ó-korban az egyiptombelieknél a papi osztály volt az első, s a második a katonaké. S napjainkban is nem ez a két osztály uralkodik-e az emberiségen? Az egyik a szellem, a másik az erő fegyverével. A papok voltak eleitől fogva a népnek szellemi vezetőjük s tanácsadójuk. E nagy befolyásukat fel is használták s azzal sokszor visszaéltek. Hiszen tudjuk a történelemből, hogy a középkorban koronás fők is térdet hajtottak a pápák előtt; s egyik hatalmas német-római császár a kengyelét is tartotta a pápának, mikor lovára ült. De a különböző évszázak folyamán a papság „főben és tagokban“ megromlott. Eltértek az első ker. egyház minta egyházától. Az egyház vakbuzgó szolgálói az Isten kertjét szolgálatnak házává változtatták; s nem a keresztény szeretet, hanem a másképen gondolkozók drága és ártatlan vérével öntözték, saját önző céljaik elérésére hirdetve, hogy mindezeket Isten dicsőségére mivelik. Hanem — hála Istennek — ezek a szomorú állapotok és viszonyok megváltoztak. Napjainkban minden felekezetnek a papjai másképpen plántálnak és öntöznek az Úr szőlőjében.

És most hozzád fordulok kedves szolgatársam, szeretett unoka-öcsém, hogy e magasztos ünnepélyen a hivatalodra vonatkozó alkalmazást megtegyem. Neked hivatásod lesz az erkölcsi és vallásos igazságok plántálása és öntözése, az igazság és szeretet országának felépítése az emberi lelkekben; az emberiségnek szellemileg leendő tökéletesítése; a te hivatásod lesz a népművelésre áldásos hatást gyakorolni s a nép szelleméhez a közhasznu ismeretek befogadására utat nyitni; a te feladatod lesz emberi természetünk magas törekvéseit: a kötelesség érzetet, erényt, szívbeli kegyességet, áldozatkészséget, emberbaráti szeretetet, erkölcsi hősiességet és szellemi dicsőséget lelkes buzgalommal ápolni, ha mindezeket meggondolod, azt hiszem, elismered, hogy a földön a papi hivatalnál fontosabb és magasztosabb állás nem lehet. E fontos állásnak hatása és hasznosága pedig attól függ, miképen töltöd be. Te egy olyan vallásfelekezethez tartozol, a melynek már dicső emlékezetű alapítói elismerték a ker. vallás fejlődhetését. Innen van, hogy lánglelkű s nagy tudományú apostolunk, Dávid Ferencz is a reformációnak legszabadelvűbb és legnemesebb hajtását — az unita-

rismust — fogadta el s azt értelmének erejével és szívének élővizével utolsó lehelletéig oly odaadással öntözte. Mi is, mint őseink, azt valljuk, hogy a vallás, mint minden egyéb, a fejlődés törvénye alatt áll s e szerint halad az emberiséggel és a korszellemmel. A mi vallásunk a lelki szabadság, az emberi méltóság vallása abban az ő eredeti alakban és tisztaságban, a mint azt Jézus tanította. A mi vallásunk élet és szellem. Épen ezért neked, a ki ennek szolgálatába állasz, a modern műveltség és tudományosság színvonalára kell emelkedned, hogy az értelemre és szívre együttesen hathass. Mivel pedig vallásunk a fejlődés elvét magából soha ki nem zárta, sőt annak jogsultságát mindig elismerte és hirdette: méltán elvárhatja tőled, hogy azokat az ismereteket és igazságokat, a melyeket — értelmű fejlődésével és lelked időről-időre meg-megújuló inspirációjával, — megismersz, felfogod, átérzed és az igaz meggyőződés erejével s a szent lelkesedés melegével hirdeted.

Bátoríthat téged ebben az a fenséges példa, hogy Angliában és Észak-Amerikában, — hol Bostonban 31 unitárius templom van — a világ két legmiveltebb nemzetének értelmes fiai és leányai között élő hatalommá lett és pedig nemcsak a szószékeken kivívott diadalai által, hanem azon hatásánál fogva is, a melylyel a hívek gyülekezetében s az élő társadalomban az igaz ember szeretet, a jó tettekben nyilatkozó valódi kegyességet mindinkább felszínre jutni s mind általánosabbá válni segítette. E szellemi és erkölcsi hatást igyekezzél te is elsajátítani és gyakorolni. Szemlélődéseidet terjeszd ki az emberi élet minden főbb mozzanataira, mint azt a nagy Channing tette; mert a vallásnak csak akkor van igazi és maradandó hatása, ha az emberiség egyetemes viszonyaihoz alkalmazkodik. Ismereteidet gazdagítsad különböző forrásokból; de különösen az Isten két könyvéből: a fenséges igazságokat hirdető természetből és — a nemesak tartalmában, hanem még előadási alakjában is — soha el nem évülő evangéliumból. Tanulmányozd a nagy elméket, kiknek az örök igazságokról mélyebb felfogásuk van. „Fejedben tudomány, szádban az ige, szivedben kegyesség legyen“. Törekedjél arra, hogy mint a wakefieldi lelkész, kinek eklézsiája, melybe béköszöntött, arról volt nevezetes, hogy az előtte való pap büszke volt, a legények nem házasodtak, s az emberek a koresmába jártak — egy néhány év alatt oda vitte, hogy szálló

igévé vált, hogy Wakefieldben három dologra van szükség, t. i. „egy nem büszke papra, korcsmába nem járó emberekre és nőtelen agg legényekre“. Továbbá viseltessél meleg érdeklődéssel eklézsiád növendékei — a jövő reményei és zálogai — iránt; gyűjtsd őket vasárnapokon magad körébe, s tanító társaddal, kivel egyetértésben élj: oltsd fogékony lelkökbe, szivükbe nyájas modorral, világos és értelmes nyelven a vallás-erkölcsi elveket és az életre kilátó igazságokat s öntözzed keresztényi szereteted tiszta vizével s mindezeket úgy cselekedjed, mint Pál apostol, — Istennek tulajdonítva a dicsőséget — érezvén, hogy: „Sem a ki plántál valamit, sem a ki öntöz, hanem Isten az, a ki előmenetelt ad“.

Végezetre, az értelmi fejlettséget, benső ihletet s a mély vallásos buzgóságot igyekezzél egész lelkedből nemes és fedhetetlen jellemmel, az az: példányszerű élettel párosítani. Lebegjen szüntelen előtted, mint magasztos ideál, ama legnagyobb emberbarátnak — a Krisztusnak — jelleme, a mely oly teljes egysége az erkölcsi szépségnek és fönségnek! . . . Az ő vallásának és tanításának ereje és bámulatos hatása az ő kiválóan vonzó és egyszersmind elragadó példájában állott. Ő mindig úgy cselekedett, a mint érzett és beszélt. Nála a gondolat az akarattal s a beszéd a cselekedettel egy volt. Ő mindenben maga járt elől szép és nemes példaadással. Igazi papi jellem nélkül munkálkodásodnak nem lesz eredménye, nem fogja azt isteni előmenetel kíséрни. Hiában hirdeted a szószékről: „*Kövessetek engemet*, mert én igaz szerény és alázatos vagyok; ha az életben másképpen cselekszel. Az egykori pap, ki a pálinkát nagyon szerette, így szólott hallgatóihoz: Ker. Atyám fiai! *a miket nektek mondok, azokat fogadjátok meg, de engem ne kövessetek*“. Te légy józan életű s prédikáld azt hallgatóidnak, hogy:

„A pálinka gonosz ital,
A ki issza, hamar meghal.
Nyárban lankaszt, télben fonyaszt,
Okos ember, nem issza azt.

Ugy van, kedves pályatársam, az igazi jellem, példányszerű élet: minden ékesszólásnál sokkal hatalmasabban beszél. Ezt tartsd mindig emlékedben. Utolsó szavam s kérésem hozzád még csak az, hogy politikai kérdésekben tartózkodó légy, mert akármelyik párthoz állasz, megsérted a másikat s ezzel gyülő-

letet szerzel magadnak. Ez nem azt teszi, hogy a társadalmat mozgató kérdésektől teljesen visszavonulj, sőt ellenkezőleg erkölcsi kötelességed hiveidet értelmes tanácscsal ellátni; de a korteskedésektől óvakodjál. Továbbá arra kérlek, hogy szent vallásunk tiszta elveit a Krisztus szeretetével, a Pál apostoltól odaadásával, a Dávid Ferencz hitbuzgóságával és rendithetetlen meggyőződésével hirdessed, mert akkor előmenetelt ad Isten, a mi atyáink egy igaz Istene.

És most hozzátok fordulók kedves atyámfiai, kérve titeket, hogy ez ifjú lelkészt, kit egyházunk püspöke a kis-solymosi szent eklézsiába papnak kinevezett s ti meghívtátok, hogy legyen nektek szellemi vezetőtok, támogassátok őt szeretettel lelkes törekvésében. Arra nem kérlek, hogy tisztelettel viseltessetek iránta, mert úgy olvastam e szent-eklézsia történetében, hogy a ti elődeitek mindig tisztelték és megbecsülték belső embereiket. S én hiszem, hogy ti is követni fogjátok elődeitek szép és nemes példáját. Ugy tiszteljük igazán az ősokeket, ha tettek által iparkodunk hozzájuk méltók lenni. A mi anyaszentegyházunk dicső ősei mindig kitüntek áldozatkészségben, mély vallásos érzelemben és igaz keresztényi szeretetben. Mutassátok meg ti is, hogy méltó utódok vagytok. Az áldozatkészségnek nagyszerű példája az áldott emlékü Augusztinovic Pál, egyházunknak megmentője, nagy alapítója, kire büszkék lehettek, a ti temetőtokben alussza örök álmát; a nevelésügynek nagylelkű pártolója s az ifjuságnak nemes barátja, Konecz János, szintén a ti véretekéből való vér, a ti csontotokból való csont. E dicső ősök emléke lelkesítsen titeket áldozatkészségre szent vallásunk iránt. Végezetre az egy igaz Isten örködjék felettek. Az ő édes atyai jókedvének áldása soha se fogyjon ki e község határaitól.

KOVÁCS JÁNOS.

KÜLÖNFÉLÉK.

A manchesteri theol. intézet saját otthont nyert. Ez az angol unitáriusok másik theol. intézete. Ezelőtt ötven évvel alapította Manchesterben Beard R. János lelkész. Az intézetnek sok ideig nem volt saját épülete. Az utóbbi években az úgynevezett „Memorial Hall“ szolgált annak helyiségül. Most angol unitárius tesvréink áldozatkészsége saját otthonhoz juttatta. Szabad téren, levegős helyen szép épületet emeltek számára, a mely mintegy 30,000 font sterlingbe került. Jul. 5. és 6. napjain avatták föl ünnepélyesen az új collegiumot a fentartó testület elnöke Beard R. Jakab (az alapító fia), dr. Gordon Sándor az intézet igazgatója és mások beszédei mellett. Az ünnepélyre Ferencz József püspök a magyarországi unitáriusok részéről megleghangu üdvözetet küldött. Résztveszünk mindnyájan angol unitárius testvéreink örömeiben, hogy már e theol. intézetük is megerősített és így két állandó intézettel: az oxfordi „Manchester College“ nevet viselő theol. akadémiával és a manchesteri unitárius theol. collegiummal szolgálják a szabadelvű kereszténység ügyét.

Dr. Harnack a berlini egyetemen a mult tanévben „Az evangéliumi történet hihetőségéről“ tartott előadásokat. A pontos ismeretet a tudós író szerint itt sok körülmény nehezíti. Nehezíti mindenek előtt az, hogy Jézus maga semmit sem irt le; hogy a mit tanított, aramei nyelven tanította és a görög szavak, melyek tanításairól tudósítanak, nem mindig fejezik ki megfelelően az aramei nyelven formulázott gondolatot; hogy a legrégebb evangéliumi elbeszélések is óvatossággal olvasandók, mert a kik írták, Jézusnak már emberfölkötti természetet tulajdonítottak; hogy a judaismus messiás-eszméjét is bevitték elbeszéléseikbe; hogy az evangéliumnak korai története, a helyi vallásnak egyetemes vallássá emelkedéséről szóló történet; hogy az a törekvés, hogy az evangéliumot egyetemes vallássá tegyék, változást idézett elé az evangéliumban; hogy az elbeszélések csakis a második százévben vettek fel állandóbb formát; hogy Jézust mindjárt Pál követte, kinek személyisége az újszövetségben majdnem annyira előtérbe van állítva,